

Izvajanje del v gozdovih – pogled gozdarske gospodarske družbe GG Bled d.o.o.

Aleš Kadunc

GIS, 13. 10. 2021

1. Uvodoma

- V panogi močno prevladujejo mikro in majhne družbe ter samostojni podjetniki.
- Panoga je razmeroma zaprtega značaja (majhen delež subjektov dela tudi v tujini in tudi aktivnih tujcev ni veliko pri nas).
- Opremljenost izvajalcev je razmeroma solidna (PRP sredstva, druge subvencije,...).
- Večina izvajalcev ponuja „klasično storitev“ poseka z motorno žago in spravila lesa s traktorjem.
- Poleg registriranih izvajalcev dela opravljajo še lastniki gozdov in druge fizične osebe.
- Trg storitev izvajanja del v gozdovih je razmeroma nepregleden ter pomanjkljivo reguliran. Tako z vidika naročanja storitve, nadzora kvalitete storitve in plačevanja storitve.

GG Bled:

1. Smo veliko podjetje in pokrivamo celotno pahljačo gozdarskih tehnologij, prevozov lesa in gozdnega gradbeništva.
2. Delamo doma in v tujini. Smo tako izvajalec kot naročnik storitev.
3. Kot naročnik in kot glavni partner zagotavljamo delo številnim poslovnim partnerjem v naši in prevozniški branži.

2. Nekateri trendi širšega in ožjega konteksta

- Padanje deleža iglavcev.
- Upadanje stabilnosti gozdnih sestojev. Potrebnost izvedbe del tudi v varovalnih gozdovih!
- Nihanja obsega del na trgu (zlasti od žledoloma v letu 2014 naprej). Velika odvisnost od povpraševanja, na katerega vse močnejše vplivajo motnje oziroma ujme.
- Tendenca sečnje in spravila od sortimentne metode k vsaj poldebelni metodi (mehanizirano kleščenje).
- Težnja k izvozu lesa namesto vlačjenja (porast prikolic).
- Počasen, a vztrajen trend profesionalizacije; mlajši lastniki gozdov delo vse manj opravljajo sami.
- Družb, ki zaposlujejo tudi inženirski kader (zlasti univerzitetne/bolonjske magistre) je zelo malo in delež verjetno upada.
- Vse večje pomanjkanje kadrov za gozdne delavce, šoferje in tudi drug personal. Pereče na domači in EU ravni.
- Nadaljevanje težnje k mehanizaciji (robotizaciji) opravil.
- Pri prevozih (okroglega) lesa se povečuje globaliziranost trga. Dolge verige: gozd. kamioni, kontejnerji na vlačilcih (vlakovne kompozicije), ladijski transport. Srednje relacije: gozd. kamioni, vlačilci. Kratke relacije: gozd. kamioni.

3. Pomembnejši problemi – zakonodaja in njeno izvajanje

- (Ne)potrebnost delovodskega kadra? (Pravilnik o minimalnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci del v gozdovih). Obrtniška ali inženirska dejavnost?
- Smiselnost določenih ukrepov (npr. zlaganje vej v kupe, mirne cone okoli medvedjih brlogov,) (Pravilnik o varstvu gozdov, Pravilnik o izvajanju sečnje, ravnanju s sečnimi ostanki, pravilu in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov).
- Neenaka obdavčitev različno registriranih poslovnih subjektov (samostojni podjetniki-normiranci, nosilci dopolnilne dejavnosti, upokojenci,....).
- Deprivilegiranost velikih podjetij: primer PRP sredstev za mehanizacijo: diskriminatorno so izključena velika podjetja, velikim podjetjem so naloženi tudi različni obligatorni »nadstandardi« (npr. energetski pregled).
- Dopuščanje (med)sosedske pomoči pri delu v gozdu.
- Dopuščanje oziroma „priznavanje“ usposobljenosti lastnikom gozdov za delo v lastnem gozdu zgolj na podlagi lastništva (Ali lahko lastnik lekarne avtomatično izdaja zdravila na recept?).

3. Pomembnejši problemi – zakonodaja in njeno izvajanje

- Dopuščanje oz. toleriranje oz. neučinkovito preganjanje nelojalne konkurence (delo brez računa, neplačevanje davkov, izigravanje delavno-pravne zakonodaje, Strojni krožki, minimalni standardi varstva pri delu, nizka okoljska in družbena odgovornost,....).
- Pereče so tudi razlike med pogoji za izvajanje del po različnih EU državah. Licence, zavarovanja in drugo ima vsaka članica urejeno po svoje.
- Tudi delovna dovoljenja in priznavanje spričeval za državljane držav izven EU (npr. BiH, Srbija) so problem zase!
- Problem pristojnosti, ki močno vplivajo na pripravo in izvedbo delo. Detajlno izvedbeno načrtovanje, trasiranje vlak ipd. je v pretežni domeni javne gozdarske službe, ki žal mnogokrat ni (več) najboljše usposobljena za te vsebine.
- Na vlake in tudi „tehnološke karte odsekov“ imajo velik vpliv različni mnenjedajalci oz. soglasodajalci (ZRSVN, TNP, ZVKDS, Direkcija RS za vode,...), ki realno gledano niso kompetentni. Lastniki oziroma izvajalci del pa imajo zelo omejen vpliv.

3. Pomembnejši problemi – aktualne razmere na trgu in v družbenem okolju

- Problem nihanja dela na trgih, doma in v tujini. Rešitve: internacionalizacija, diverzifikacija dejavnosti, ohranjanje likvidnosti in finančne rezerve,....
- Problematika najnižje cene kot edinega kriterija! (izgovori na javna naročila so neutemeljeni). Vpliv na socialni dumping, okolje, poslovno higieno?!
- Sezonska oziroma letna zasedenost virov (zima, dež, razmere, ko strojna sečnja ni primerna...) tudi v povezavi s klimatskimi razmerami, ko npr. skorajda ni več obdobj zmrznjenih tal.
- Veliko pomanjkanje kadra za delo v gozdu, logistiki,....Pomanjkanje je kronično, obsega celotno Evropo in se zaostrojuje. Konkurenca bogatejših članic EU za iste kadre, podrta plačna razmerja v podjetjih (delavci imajo višje plače kot njihovi nadrejeni?!).
- Velik delež (obseg) sanitarnih sečenj rezultira v izjemnem nihanju povpraševanja po delu, gozdne proizvodnje praktično ni več mogoče planirati, neracionalno se vračamo v iste odseke (tudi preko 10-krat v istem letu). Prostorsko-časovni kaos oziroma povečevanje entropije.
- Veliko nihanje cen lesa. Zlasti v primeru nizkih ravni je cena izvedbe gozdarskih storitev zelo na udaru (na žičničarskih terenih še posebej izrazito). Posledično najprej trpi socialni standard zaposlenih in kvaliteta del.

3. Pomembnejši problemi – razorganiziranost gozdarstva

- Razorganiziranost gozdarstva: po osamosvojitvi smo razdrli celovitost gozdarske operative (načrtovanje, priprava, izvedba, kontrola). Razdelili smo nedeljivo (prosto po prof. Koširju).
- V srednjeevropskem prostoru izrazito prevladuje celovito, „monoinstitucionalno“ organizirana gozdarska operativa na temelju enovitih lastniških entitet!
- Pri sedanji organiziranosti gozdarstva je vse težje zagotavljati celovito izobražen strokovni kader (v podjetjih ga z izjemo največjih skorajda ni več; v javni gozdarski službi pa slabi tehnično/tehnološko/organizacijsko/ekonomska pismenost).
- Problematika C odločb in ignoriranje dejstva neizvršljivosti v „volatilnih konicah“.
- Težava s sprejemanjem realnosti tehnoloških trendov (v tujini manualno delo zelo upada, zakaj bi bilo doma drugače?).
- Majhna koncentracija del, „pesniška“ izbira drevja za posek in razdrobljeni razpisi ne omogočajo stabilnosti, gospodarnosti in razvojne naravnosti gozdarskim izvajalskim poslovnim subjektom.

3. Pomembnejši problemi - drugo

- Postaja očitno, da bo potrebno gospodariti (aktivno upravljati) tudi v varovalnih gozdovih in nekaterih drugih zavarovanih območjih. Tukaj morajo biti standardi gozdne infrastrukture in izvedbe del na višji ravni. Imamo ustrezne strokovne, kadrovske, tehnične, tehnološke in finančne kapacitete?
- Izvajanje del in konflikti z rekreacijo. Težave se povečujejo. Nujno potrebujemo učinkovito regulacijo rabe gozdnega prostora za rekreacijo, ki bo „omejevani“ dejavnosti nudila tudi ustrezne kompenzacije (del turistične takse bi lahko šel lastnikom gozdov in tudi izvajalcem gozdarskih storitev za „nadstroške“.).
- Problematika skladiščenja lesa izven rizičnih gozdnih sestojev. Trčimo na pretirano varovanje kmetijskih zemljišč, pridobivanje različnih soglasij (npr. za mokro skladiščenje) je drag in dolgo trajajoč postopek, ki ga cena lesa težko prenese.

4. Zaključki

- Urediti zavarovalno politiko nezgod tako, da se (najkasneje) »ob nezgodah razgali storitveni dumping«. Neustrezno usposobljeni naj sam plača stroške zdravljenja.
- Večji naročniki del naj zahtevajo višje standarde od minimalnih, pri čemer naj določijo minimalne cene za določene vrste storitev oziroma »relativizirajo« kriterij najnižje cene.
- Zakonsko doreči (omejiti) „medsosedsko“ pomoč.
- Izvajalec naj bo deležnik pri trasiranju vlak oziroma sečnih ali drugih spravilnih poti. Če je po GGN enote za neki oddelek potrjeno, da je tam traktorsko spravilo, potem naj ZGS suvereno z lastnikom (upraviteljem, izvajalcem s pooblastilom) strasira vlake brez mnenje/soglasjedajalcev.
- Potrebujemo vitalen ekosistem velikih, srednjih, majhnih in mikro družb, vertikalno in horizontalno povezanost med partnerji (zgleđ sosednje Avstrije FHP; gozdarstvo, lesarstvo, papirničarstvo, energetika, raziskovalna sfera, upravljalci parkov,....).
- Za prožnost in razvoj sektorja potrebujemo tako velike kot male igralce, diverzifikacijo in (pošteno!) konkurenco.
- Harmonizacija pravil in predpisov znotraj EU je nujna (izobrazba delavcev, licence, zavarovanja, minimalni standardi,...).

4. Zaključki

- Zavedajmo se, da inženirska »nadgradnja« izvajanja del nekaj stane. Tudi pri velikih podjetjih je tega kadra čedalje manj na enoto »proizvoda«, saj je konkurenca zaostrena. Če stroka ocenjuje, da »izvajalski« inženirji imajo dodano vrednost, potem je potrebno vzpostaviti pogoje za pošteno konkurenco tudi iz tega vidika.
- Menim, da tudi »neizvajalski« del stroke potrebuje inženirje z znanji in vsaj minimalnimi izkušnjami izvajanja del, zlasti gozdarska inšpekcija.
- Gozdarska stroka bi morala resno razmisliti o zbornici za svojo dejavnost, ki bi zagotavljala izobraževanja, licenciranje in druge strokovne elemente za različna področja kot so: gozdno gradbeništvo, izvajanje gozdarskih del, načrtovanje, odkazilo, drevesničarstvo,
- Podjetja moramo delati na širših kompetencah svojih zaposlenih ter na diverzifikaciji dejavnosti.

4. Zaključki

- Zavedajmo se, da smo vsa slovenska podjetja iz zornega kota srednje velikih in velikih držav majhna. Zato nadaljnje drobljenje resursov ni zaželeno, saj za iskanje večjih poslov in sodelovanje s tujino potrebujemo tudi igralce, ki jih veliki globalni igralci vsaj »zaznajo«.
- Velika podjetja imajo lahko tudi nekatere prednosti (več (obratnega) kapitala, raven inženirjev, večje kapacitete, reference, ipd.) in so potrebna, saj lahko pridobivajo oz. kandidirajo za večje posle (visoke akontacije, likvidnost, zagotavljanje kapacitet) ter nato v pridobljene posle vključujejo tudi manjše družbe oz. poslovne subjekte.